

A Múcsarnokból

Téli tárlat

A téli műtárlat bizonyára tetszeni fog a közönségnek. Nagyon sok olyan kép gyűlt versenyre, amilyent a közönség látni szeret: nem egészen ósdiak, sem ultramodernek, — ebből is, abból is van bennük valami. Két nemzedék érintkezik e vásznakon: a közelmúlt szelid polgáriassága és egypár színakkord a modernségből. Mint az elmúlt emberöltőben, most is sok festő szépen végigfesti a képét, anélkül, hogy a pulzusa hevesebben lüktetne. Esetleg előhúzza munkaközben az óráját: nem kell-e már ebédelni menni. Pont tizenkettőkor abba marad a „munka“ s hazamenet a lélek egyetlen rezdülése sem emlékezteti a mestert arra, hogy az imént még teremtett. Az élet ilyformán harmónikusnak nevezhető, a festő civilizált emberré lett s szíves fogadtatásra talál megállapodott polgárok otthonában. Emellett ki merné ráfogni, hogy nem modern? Hisz a szabad ég alatt festi modelljeit, széles ecsetkeze-léssel, impresszióra, s ha kell stilizál is. Mert így követeli a fejlődési folyamat s nem szabad a kortól elmaradni. Ellenben mely belátó elmének ne volna annyi judiciuma, hogy távol tartsa magát a szélsőségektől? A modern

művészetből ki kell választani azt, ami benne helyes, mert a többi, az csak divat és múló bolondság. A megállapodott művész biztos eltalálja az arany középutat . . .

Szegény, szegény festők, akik ezt az arany középutat meg is találták, végig is járják! Övék a boldogulás, a hír és elismerés a közönség nagy rétegeiben. Övék a jelen. Ők a célhoz érkezettek, a feddhetetlenek, a zavart és kényelmetlenséget nem okozó derék, korrekt, célszerű és belátásos művészek. Övék a népszerűség, ők a meghívottak, az ő műtermeikbe jár a világ.

Szegények! Ők tulajdonképpen a legtragikusabb alakok. Maupassant egy velőig ható versben már megénekelte őket. Ők azok a jól tartott, ápolt, nemesített és tömött ludak, amelyek az izgalmatlan nyári napsugárban ott hűsölnek a rendben tartott pítvarban. De hirtelen jön egy őszi nap, amikor megpillantják a felhők magasságaiban szabadon tovaszárnyaló vadludakat. A kivert, üldözött, vérbeli rokont! Abban a percben fölpezsdül a rokon-vér: valami ősi vágy hajtja őket is, rohanni nyílsebesen az ég kékjében, messzire, a szabadság mezőire; sikongva verdesik szárnyukat, hogy fölvergődjének amazok nyomába, de mindéig csak a pítvar porában maradnak.

Úgy képzeljük, hogy e derék, választékos és korrekt festőre is rászakad néha ez az őszi nap, a vadludak

Kallós Oszkár fényképe

1. Heider dr. szolgabíró. 2. Dietrichstein herceg. 3. Gozani márk, ő felsége szárnysegédje. 4. Lipót bajor herceg.
5. Kertzl dr., udvari tanácsos. 6. Tegze dr., udvari orvos. 7. Nik, jószágigazgató. 8. Wolitzki, udvari gazdasági igazgató. 9. Pilgner udvari tanácsos.

UDVARI VADÁSZAT GÖDÖLLŐN

A Műcsarnok téli tárlatából

INNOCENT FERENC: A PÓK

A Könyves Kálmán jogosításával

napja. Jönnek percek, amikor — talán külső ok nélkül, csak a vér ösztönére — a magasságba hajtja őt is a lelkiismeret: biztatva, fenyegetve, gúnyosan és szomorú nógatással. E percben talán majd szétveti a mellét a hirtelen tűz, az akarat ellenőrizetlen megfeszülése, az ösztön sikongó, vad kurjantása. Hajh, most kellene indulatos kézzel megmarkolni a szerszámot, most kellene utána iramodni ennek a futóképnek, most kellene győzelemtől lihegve odaláncolni a vászonra a képzelemnek ezt a tüzét, odaszögezni ennek a fölpezsdült, háborgó, viaskodó érzék minden érzését.

Elillan a zivataros perc. Talán csak pillanatnyi vértolulás volt, a házi orvos majd rendbehozza. Abnormis tünet. De feledhetetlen, drága perc, amelyért odalökné az elismerés, a polgári érték és népszerűség cifra rongyait.

Ilyesforma vagy ehhez hasonló benyomást keltett bennünk a legtöbb kép. Nem mind, de a túlnyomó többség. Ami nem jelenthet külső veszedelmet a festőkre, mert ez az árúcikk kelendő. Valószínűleg jó lesz a művásár. A sok derék, megállapodott és színvonalas szerző közt könnyű lesz a díjakat is kiosztani. Nagyon

sikerült egy kiállítás, bárki megnézheti fölháborodás nélkül. Makulátlan szalon.

E sok kifogástalan művel szemben képtelenek vagyunk az objektivitásra. Mert mi nem érezzük érénynek azt, ha valakinek nem sikerül bűnökét elkövetnie. A mi lelkünket nem hatják meg azok a képek, amelyek csak éppen kifogástalanok. A korrekt művek sokkal kevésbé bírják rokonszenvünket, mint a tárlat néhány fiatalabb szereplőjének némely képe, amelyeken a hibák a talentum jegyében születtek s amelyeket ők egészen biztosan elkerültek volna, ha tehetségtelenek volnának. Ezzel persze nem akarunk a tudatlan tárlat-lutrisoknak pártjára állani, mert a kiállítások e maradórrjei éppen nem kellemes vendégek. Véleményünket abban összegezhetjük, hogy ijesztően sok kép támad nálunk, amelyekhez semmi közük a festőknek. Hétköznap született próza, amelyet a lelki részvégtelenség dajkált, igaz, hogy a legmodernebb higiénie szabályai szerint. Költemények, amelyek csak versek; elbeszélések, amelyek csak történetek; tragédiák, amelyek csak események. Senkit sem gyújtanak, legkevésbé a szerzőiket. Nélkülök is megélt volna nem egy

festő. Nem adják életre egy fontos szakát. Nem okozott volna lelki kint, ha meg nem festi. Közömbös, jó, fölösleges művek.

Régen volt nálunk műtárlat, amely ennyire karakteres volna, s amelyen át ily világosan lehetne beletekinteni a műhelyek százaiba. Nem fölösleges tehát ily szempontból is mérlegre vetni, sőt jó lesz kissé keresni a dolgok ily fordulatának okát is.

A képek nagy tömegéről lerí, hogy szerzőjük körültekintő, óvatos, semleges nemű. Megalkudott anélkül, hogy ő maga észre vette volna a megalkuvást. Látta, hogy bizonyos festési mód elavult, tehát otthagya, de nem egészen, mert a régibb irányoknak még sok súlyos amatőrje található közéletünkben. Látta azt is, hogy egy más festési módról elfogadtatott, hogy modern, tehát átvette, de nem egészen, mert az újabb irányoknak még sok súlyos ellensége található a közéletünkben. Így támadt a művészetben az öszvérség egy neme, amely tudvalevőn terméketlen. Aki így válogat és alkuszik, így keresi az irányok közös többsét, az nem engageálhatja egész lelkét, egész érzelmi világát a képei megalkotásánál. S mihelyt a képből az egész festő hiányzik, úgy az a kép csak festett vászon. Azoknál, akik benső indulat és kényszer nélkül festenek en plein air és stilizálják foltokká alakjaikat, még jobban tetszik nekünk a Benczúr-iskola valamely olyan képe, ahol a szerző legalább hisz a saját festésében.

Óh, ezt a langyos jóságot, ezt a küzdelem elől kitérő semlegességet, ezt a diplomata-korrekséget bár kerülnék festőink, mint a tüzet. Mi más az élet, mi más élményeket kínál, minő hatalom és erő ragadható ki a természetből, ha egy férfias kar markol beléje! Szilaj erővel kellene letörni a polgári lojalitás sorompóit s törni egyenest előre: akár a menyországba, akár a pokolba vezet az út. Mert nem a menyország vagy a pokol, hanem az út a cél.

Igaz, hogy akkor a tárlatok nem fognak annyira tetszeni a közönségnek, mint ez a mostani, de mit törődünk tárlatokkal, amikor művészetéről van szó?

A kiállítás kedden délben nyílt meg, s ma, hétfőn, midőn e sorokat írjuk, inkább csak ezeket az általánoságokat kívánjuk kiemelni. Később majd alkalmunk nyílik néhány művel külön is foglalkozni, más részüket pedig, úgy tudjuk, reprodukcióban is látni fogják e lapokon olvasóink. De máris felhívhatjuk a kiállítást látogatók figyelmét néhány festőre, aki artisztikus módon érvényesíti egyéniségét a munkáin. Ferenczy Károlyra kell itt mindenekelőtt utalnunk: az ő képein nincs egyetlen holt hely vagy közömbös vonás. Azt mondhatjuk, hogy mindegyik műve művészi izgalom szülötte s hogy utógondolat és regard nélkül formálta azokat. Az ő képei messze a tárlat színvonala fölött állanak s uralkodó erejükkel egészen elszigetelődnek a kiállítás legderekabb képeitől is.

Itt e tárlaton ő a képviselője a vérbeli művésznek, akit nem a megszokott mesterség, hanem olthatatlan szomj, intenzív vágy készített képek megfestésére. Nem mintha az ilyen vágyak kivesztek volna a többi festőből. Élnek ezek másokban is, de csak a félhangon szólalnak meg. Hisz a közönség sem kívánja megszólalásukat.

Szerényebb kiadásban Pór Bertalan, Tornyai János, Glatz Oszkár egy-egy arcképén vagy stúdiómán látunk ilyen maguk útján való haladást, bár ezek a művek nem érik el Ferenczy színvonalát. Még egy féltucat nevet említhetnénk fel, köztük egészen fiatal embereket is, akiken látszik, hogy a maguk ösztönére hallgatnak és nem kérnek tanácsot. Most azonban megelégszünk e futólagos utalással. A tárlatnak — ismételjük, — igen sok képe fog bő sikert aratni. A művészi szeszt azonban ezidén Ferenczy konyháján főzték.

LYKA KÁROLY